

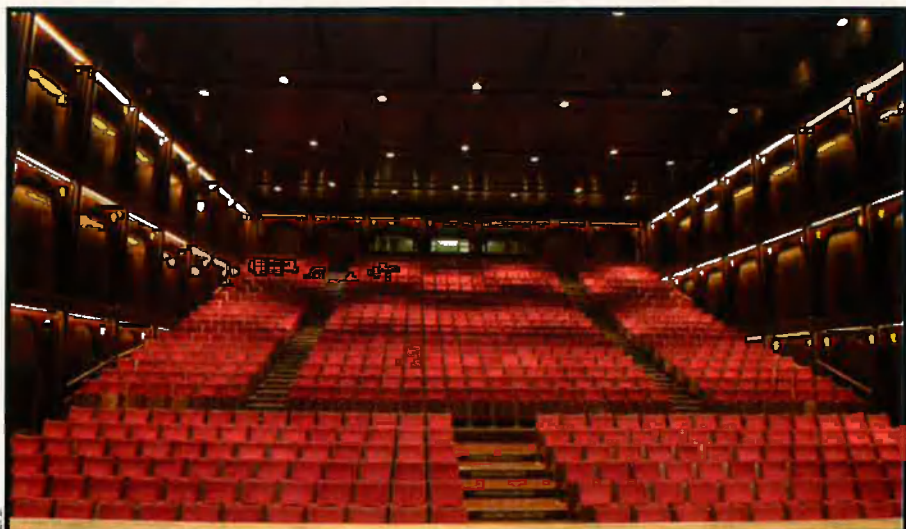
El Teatre Lliure **creix** en estat de gràcia

Amb el Palau de l'Agricultura, **el Lliure** amplia els seus espais escènics. A l'emblemàtica sala de Gràcia, s'hi afegixen dos nous teatres amb tarannà i personalitat pròpia.

El **històric Teatre Lliure viu** aquesta setmana en estat de gràcia. Esbandits momentàniament els estira-i-arrosses que semblaven fer perillar el projecte a la recta final, el somni s'ha acomplert. I ho fa en un moment propici a les celebracions: dijous al vespre, la nova seu del Palau d'Agricultura de Monjuïc s'inaugura amb una òpera de Carles Santos, *L'adéu a Lucrecia Borja*, i l'1 de desembre farà vint-i-cinc anys que, sota el lideratge del director i escenògraf Fabià Puigserver, una colla de joves començava a engrescar la ciutat amb uns muntatges i una concepció del fet teatral que obria a Europa finestres llargament closes. Al seu habitual i ja entranyable local de Gràcia, l'ampliació del Lliure era impossible en els termes en què havia estat pensada ja des de bon començament: un projecte ambiciós, de teatre de gran, mitjà i petit format, de música i de dansa, que no cabia a la seu del carrer Montseny en què l'equip s'ha mogut i ha crescut tots aquests anys.

Per això Josep Montanyès, director del Teatre Lliure, ho té tan clar. Per què calia un nou teatre? Doncs, per multiplicar les possibilitats de servei públic, de teatre d'art per a tothom, en què el Lliure ha insistit sempre; és a dir, "per continuar oferint els gran títols de la dramàtúrgia clàssica, de casa i del món, en noves propostes suscitades pel nostre temps i per allò que ara ens neguiteja o commou". Per repartir estils en els diferents espais, i especialitzar "decididament la seu graciencina en la dramàtúrgia contemporània, en els nous textos i propostes dels autors, d'aquí i de fora, d'ara mateix". I també "per consolidar i ampliar l'oferta musical de l'Orquestra de Cambra Teatre Lliure amb noves possibilitats i aventures. Per mantenir i ampliar una oferta de dansa actual que hem estat els únics a oferir amb regularitat durant tots aquests anys. Per donar noves possibilitats i formes a la veu dels poetes. Per diversificar i ampliar l'oferta musical, des de l'òpera fins al teatre i la cançó. Per obrir nous espais, encara més lliures, a la innovació, la recerca, l'experimentació de nous llenguatges i formes escèniques".

D'acord amb aquesta voluntat, per subratllar-la amb l'exemple, l'òpera de Carles Santos *L'adéu de Lucrecia Borja* estrena el nou Lliure de la millor manera possible. Amb una òpera que dona fe de la ja esmentada voluntat de pràctica interdisciplinària entre les diverses arts escèniques, que arrela també en el passat històric propi, i que crea un espai comú, per divers que sigui, entre els diferents territoris de parla catalana. Són simbolitzacions de més ampli abast que les que havia de tenir l'obra de Goldoni *La casa nova* amb què Lluís Pasqual projectava d'inaugurar la nova seu, alternada amb dos muntatges sobre *Edip* de Sòfocles: una picadeta d'ull que bus-

El Teatre Fabià Puigserver, segurament l'element més destacat del nou Teatre Lliure, vol ser un espai acollidor, sense renunciar, però, a les últimes tecnologies.

BARÇA GEL

Assaig de *L'adèu de Lucrecia Borja*, l'òpera de Carles Santos -amb textos de l'escriptor Joan Francesc Mira- amb què s'estrena el nou Teatre Lliure.

cava complicitats paral·leles a les que, amb *L'hort dels cirerers*, Pasqual i el Lliure s'havien acomiadat del local de Gràcia l'any passat, quan encara no sabien que el mantindrien.

Tenint en compte que el principal artífex del projecte (Fabià Puigserver, mort el 1991) no podia participar per raons evidents en la inauguració, sap greu prescindir aquesta temporada d'un altre dels principals valedors del prestigi del Lliure, Lluís Pasqual. L'actriu, membre fundadora i també directora Anna Lizaran, així ho confirma: "Lamento molt que Lluís Pasqual no sigui el director de l'obra inaugural de la nova seu." Però, davant dels ulls més crítics, al Lliure, li tocava demostrar que és un projecte ampli, no repenjat solament sobre les espatlles de la gent de la casa, sinó obert als principals creadors del país. I, en aquest sentit, la inauguració assumeix el consens que Montanyès ha convertit en la característica més valuosa que aporta a la direcció del teatre. Així, tot i l'absència de Pasqual, l'òpera de Carles Santos amb llibret de Joan Francesc Mira representa igualment per a Lizaran una arrancada molt bona: "És fantàstica: s'havia de fer un pas endavant molt important en la música i la dansa dins el nou projecte, i l'òpera de Carles Santos -tot un geni- és meravellosa per començar-ho."

A més de Lizaran, hi participen dos

"històrics" més, Lluís Homar i Jordi Bosch, acompanyats d'altres set actors, l'Orquestra de Cambra del Lliure, la col·laboració de l'Orquestra Nacional d'Andorra i el Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana. Però la inauguració no se centra només en aquesta òpera. S'hi afegeix un concert de l'Orquestra de Cambra Teatre Lliure d'obres contemporànies encarregades a vuit compositors, i el muntatge teatral dirigit per Alex Rigola *Suzuki I i II*, d'Alexei Xipenko.

Completaran la primera temporada del Teatre Fabià Puigserver un nou muntatge de l'emblemàtica *Ronda de mort a Sinera*, de Salvador Espriu, dirigida de nou per Ricard Salvat; *Víctor o els nens al poder*, de Roger Vitrac, sota la direcció de Joan Ollé, i *La veu humana*, de Jean Cocteau; a més de dos espectacles de dansa, el primer a càrrec de Gelbert-Azzopardi Cia de Dansa i un altre de la jove companyia de l'Institut del Teatre, IT Dansa, i d'un concert de l'Orquestra de Cambra Teatre Lliure sobre obres de Miles Davis.

La casa nova. La seu al Palau de l'Agricultura s'integra en l'espai que s'ha anomenat la Ciutat del Teatre, junt amb el Mercat de les Flors i l'Institut del Teatre. Així, el Lliure manté l'emblemàtica seu de Gràcia per als muntatges de petit i mitjà format de dramatur-

gia contemporània i guanya dos nous espais: el que s'inaugura aquest dijous, dia 22 de novembre, el ja esmentat Teatre Fabià Puigserver, d'ampli aforament, i la petita sala de tarannà i fins més alternatius anomenada Espai Lliure, que iniciarà la programació el mes de febrer.

El Teatre Fabià Puigserver impressiona. Tan sols la caixa escènica ja fa quinze metres de profunditat i vint-i-vuit d'amplada, amb una boca de fins a setze metres d'amplada per nou d'alçada. No renuncia a cap innovació tecnològica, i la platea es pot adaptar a les necessitats de cada muntatge, constituïda per 63 plataformes, cadascuna amb quinze butaques, que poden organitzar-se en diversos nivells i disposicions gràcies a una sofisticada maquinària hidràulica. En conseqüència, la capacitat també és variable. Hi caben un màxim de 750 espectadors amb la platea disposada frontalment de cara a l'escenari, a la italiana, i en altres disposicions es pot arribar a les 850 localitats. Per la seva tecnologia, prestacions i possibilitats, el Teatre Fabià Puigserver serà un dels més singulars d'Europa.

Aquesta base tècnica és necessària, imprescindible. Però l'espai no renuncia a ser acollidor, fins i tot entranyable. Té ressons. A l'espectador fidel al Lliure, pot recordar-li vagament l'escenografia creada fa anys per Puigserver per a l'espectacle *Les bodes de Fígaro*, encara que amb una tonalitat de colors més fosca. Guillem-Jordi Graells, membre de la junta de govern de la Fundació Teatre Lliure, reconeix que hi pot haver un cert símil -d'entrada, són d'un mateix creador-, però la concepció del nou espai està inspirada en el Teatro Olimpico de Vicenza i no és gratuïta: "En Fabià trobava els teatres d'arreu massa freds i que no es distingien gaire d'un hall d'aeroport. Sovint els falta màgia. I per això va dissenyar aquesta arquitectura teatral que mostra la seva falsestat, amb uns arcs de reminiscència renaixentista."

L'altra novetat del Palau d'Agricultura, l'Espai Lliure, també té personalitat pròpia. N'és responsable de programació Joan Ollé, i es tracta d'un espai de petit format concebut inicialment com a sala d'assaigs. Però Ollé troba que és un

lloc "massa bonic" per tancar-lo al públic. "Així que, sense trair-ne l'esperit originari, servirà per assajar velles i noves maneres d'entendre el teatre, la dansa, la música, la poesia, i serà també un espai per debatre i reflexionar. Agafarà un ampli ventall de possibilitats", pronostica Joan Ollé.

En forma de creu grega i amb l'escenari al mig, l'Espai Lliure s'especialitzarà en espectacles de petit format i pressupost baix, que buscaran l'essencialitat. Ambiciosa ser una sala alternativa més de la ciutat de Barcelona, una sala d'assaig experimental per "equivocar-se, corregir i buscar solucions": alternativa per la capacitat (175 localitats), pel seu esperit, amb "creacions que no depenen del mercat i del gust oficial", i amb pressupostos molt semblants a les sales alternatives que funcionen actualment. Es programarà cada temporada monogràficament. La primera, de febrer a juliol, girarà entorn del "teatre dels que no s'han dedicat al teatre", amb obres de Julio Cortázar, Ingmar Bergman, Paolo Pasolini i Lev Tolstoi, a més a més de l'espectacle que obrirà l'espai al febrer amb dotze solos coreogràfics a partir de cançons de Joan Manuel Serrat i del que tancarà la temporada, que, segons ens avança Joan Ollé, serà d'una personalitat catalana que no és dramaturg.

Fer nous esperits. Per inaugurar el nou Lliure s'ha rehabilitat el Palau d'Agricultura de l'Exposició Internacional de 1929, conservant-ne l'estructura original. L'entrada principal és per davant del Museu d'Arqueologia, pel passeig de Santa Madrona. I per aquesta entrada el primer que el visitant troba són les pintures murals sobre temes agrícoles de Darius Vilàs, d'estètica noucentista, i una placa amb un text de Fabià Puigserver, escrit en el context d'una de les crisis institucionals, el 1989: "Què és pot esperar d'una colla de franc tiradors bojos que confonen el teatre amb una aventura personal? Què es pot esperar d'uns afeccionats que barregen la gestió, la producció i fins i tot la posada en escena i l'art amb l'amistat i l'amor? Què és pot esperar d'uns incontrolables que fan del teatre una manera de viure

Fruits de la Terra

Al Penedès,

la singular llum del

Mediterrani desvetlla

cada dia la terra.

Raig a raig, escalfa

i conforma el fruit més

preuat, el raïm, fins

a obtindr vins i caves

tot llum, tot vida.

CAVASHILL

Vins i caves

Moja - Alt Penedès

Tel 938 900 588

cavashill@cavashill.com

www.cavashill.com

© connecta

i del lloc de treball la seva pròpia casa?"

Aquests interrogants s'han mantingut vigents fins fa quatre dies, rere l'última crisi institucional, quan després de gairebé 5.000 milions de pessetes invertits en les pedres de la infraestructura teatral costava tancar l'acord amb les administracions per desencallar el finançament del projecte artístic. Segurament perquè les pedres no són tan boges ni incontrolables com els protagonistes de la frase de Puigserver. I com més temps passés, pitjor, perquè pel camí han canviat moltes coses a Barcelona i en el mateix Lliure.

Es tracta d'un projecte extraordinàriament ambiciós. Amb una paradoxa important: sense el seu passat no hauria estat possible, però el model ja no pot provenir únicament d'aquell passat. L'ecosistema teatral de Barcelona ha evolucionat profundament (no necessàriament per a bé), i ni els teatres institucionals ni les companyies i productores privades no fan muntatges tan radicalment diferents, en qualitat i en textura, als que primer eren marca de fàbrica exclusiva del Lliure.

El camí ha estat llarg. El projecte de remodelació del Palau de l'Agricultura es va fer públic durant el desè aniversari del Teatre Lliure, l'any 1986. L'Ajuntament va cedir l'edifici el novembre del 1989 i els va lliurar simbòlicament les claus un any després. En col·laboració amb Manuel Núñez Yanowsky, Fabià Puigserver va elaborar un avantprojecte de rehabilitació fet públic l'abril de 1991, poc abans de morir. Teatralment parlant, l'espai es va ocupar amb *Roberto Zucco*, dirigit per Lluís Pasqual el maig del 1993. El conveni entre les administracions que es comprometien a assumir els costos per fer-lo possible es va signar el gener de 1994, amb un pressupost total de 4.700 milions i les obres començaren el març de 1996. L'Ajuntament va encarregar a Lluís Pasqual l'elaboració d'un projecte de la Ciutat del Teatre (Lliure, Institut del Teatre i Mercat de les Flors), decisió que va molestar altres creadors que inicialment s'havia convidat a participar en el projecte (Albert Boadella, d'Els Joglars, per exemple) que criticaven el tarannà —segons ells— personalista que havia

pres el projecte, amb el clar referent del TNC de Flotats al record de tots, però "més simpàtic" (l'observació és de Boadella). I així fins que les relacions institucionals es van tornar a refredar l'any passat, i Pasqual i Graells van dimitir com a directors del Lliure, i a partir de l'1 de gener del 2001 Josep Montanyès es fa càrrec de la direcció del teatre.

Guillem-Jordi Graells, com tot l'equip humà artístic i tècnic del teatre, se sent satisfet per la inauguració, però parla també d'haver hagut de fer "un camí excessiu. Si aquest Lliure s'hagués fet fa deu anys, ens haguéssim estalviat moltes polèmiques. El Teatre de Gràcia no donava per a més, i allà no hi podia haver una obertura real del projecte del Lliure. Ara ens la podem plantejar, però s'ha perdut un temps preciós". Aquesta obertura de què parla Graells, una de les raons d'algunes actituds de desconfiança de la resta de la professió cap al Lliure, ha estat una de les prioritats de Montanyès com a director. Un parell d'exemples. Ricard Salvat, que se n'havia sentit exclòs en el passat, forma part de la present temporada. I Joan Ollé s'ha integrat en el projecte, quan fa tan sols una mica més d'un any declarava a *La Vanguardia* que un dels principals problemes del Lliure podia haver estat "la miopia dels seus responsables, que en els darrers anys no han sabut o no han volgut obrir-ne les portes a altres creadors. [...] El Lliure ha de buscar el seu Rodríguez Zapatero". Aquest referent, el teatre que ara s'inaugura, l'ha trobat en Montanyès. No debades el mateix Ollé afirma, en qualitat de responsable d'un dels seus espais i de director programat a la sala gran, que en aquests moments es troba "aprenent a conviure amb el grup", amb un "camí ple de grans perspectives". Coincideix amb els crítics a dir que fa vint-i-cinc anys el Lliure era imprescindible, i aposta perquè continuï sent el mateix, mirant de "corregir i millorar l'ecosistema teatral català. Ha de ser una casa oberta a molta gent. No a tota, però sí a molta. I penso que aquest nou Lliure neix amb una mentalitat molt generosa i atrevida".

Per a Anna Lizaran els fantasmes de la sala històrica del Lliure són difícils de

JORDI PLAY

La sòlida Orquestra del Teatre Lliure es deixarà escoltar des de la sala de Gràcia.

transportar: "Hem de lluitar, però, perquè no es perdi l'essència del que ha representat el Lliure. Aquesta mena de fantasmes es fan fent teatre. Hem d'estar alerta a no limitar-nos a programar, sinó estar vius i mantenir un segell propi." L'espai i les circumstàncies són molt diferents, "però hi ha de continuar havent una ànima, una empremta".

L'any 1987, Lluís Pasqual va dir que el Lliure tiraria endavant si era socialment necessari i, si no ho feia, és que no ho era. Si, malgrat tot el que ha canviat Barcelona i ha crescut l'oferta teatral institucional i privada, el Lliure continua existint, és que la ciutat i el país necessiten el model de teatre que se li suposa. Ara només fa falta que compleixi les expectatives. Amb els de la casa i amb les millors aportacions d'altra gent nova. No que s'emporti de Gràcia els fantasmes que va saber fer néixer en aquell local, sinó convocar-ne de nous. Ser fidel a una herència, sense adormir-se sobre els llores que en perviuen. Tot un repte.

Quim Noguero
Pep Tugues